

Gr. 10 – 2012
Afrikaans Eerste Addisionele Taal
Taalstrukture en –konvensies

Selfstandige naamwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Soortnaam: (huis, man)				
2. Eienaam: (Piet, Nonxeto, Gauteng, Suid-Afrika)				
3. Versamelnaam: (swerm voëls, skool visse)				
4. Abstrak: (Liefde, haat, jaloesie)				
5. Meervoude: (boeke, tasse)				
6. Verkleining: (mannetjie, oompie)				
7. Geslag: (man – vrou, koning – koningin)				

Telwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Hoofstelwoorde: vyf, ses, twintig				
2. Rangtelwoorde: eerste, tweede, derde				

Lidwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Onbepaald ('n)				
2. Bepaald (die)				

Voornaamwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Aanwysend: (hierdie, daardie)				
2. Persoonlik: (ek, jy, hy, ons)				
3. Onpersoonlik: (dit, daar)				
4. Besitlik: (my, sy, joune, hare)				
5. Betreklik: (wat, wie se, met wie, waaruit)				
6. Vraend: (waarin, wat, wie)				
7. Onbepaald: (iets, 'n mens, hulle, iemand)				
8. Wederkerend: (hy ... hom, Juffrou ... haar)				
9. Wederkerig: (mekaar)				

Byvoeglike naamwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Attributief: (Die lang man)				
2. Predikatief: (Die man is lank)				
3. Letterlike betekenis / denotief: (Ons sit ons gewig agter die saak)				
4. Figuurlike betekenis / konnotief: (Jy moet jou gewig dophou)				
5. Trappe van vergelyking: (stellende, vergrotende, oortreffende)				
6. Intensiewe vorme: (doodmoeg, springlewendig)				
7. Verboë vorme: (Die (laf) lawwe kind ...)				
8. Vergelykings: (So bleek soos 'n laken)				

Bywoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Tyd: nou-nou, gister				
2. Wyse: vinnig, stadig				
3. Plek: op die sokkerveld, in die dorp				
4. Modaliteit: dalk, moontlik				

Voorsetsels	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Alle voorsetsels in vaste en vrye verbindings: (met, op, onder, onderaan, daarin)				

Werkwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Selfstandige / Hoofwerkwoord: (kom, gaan, groet)				
2. Deeltjewerkwoorde: Skeibare en Onskeibare: (Ingaan – gaan in)				
3. Koppelwerkwoorde: (is, was, word, blyk, heet, skyn, lyk)				
4. Teenwoordige deelwoord(<i>onvoltooid</i>): (singende, laggende)				
5. Swak verlede deelwoord: (gesifte, gesteelde)				
6. Sterk verlede deelwoord: (breek – gebroke)				
7. Hulpwerkwoorde: (sal, het)				
8. Infinitief: om te + werkwoord, behoort / skyn / blyk te + werkwoord				

Voegwoorde	K 1	K 2	K 3	K 4
GROEP 1: maar, en, want, of, dog, sowel as, ens.				
GROEP 2: dus, daarom, intussen, al, nogtans, anders, ens				
GROEP 3: dat, omdat, indien, terwyl, alhoewel, voordat, as, ens.				

Woordvorming	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Voorvoegsels: (herlei)				
2. Agtervoegsels: (Leiding)				
3. Stamme: (herleiding)				
4. Basisvorme: (dromerig)				
5. Kern en bepaler: (kinderloos – kind + loos wat sonder beteken)				
6. Simplekse: (dink)				
7. Komplekse: (deurdagte)				
8. Afleiding: (boeke)				
9. Samestelling: (Boerak)				
10. Samestellende afleiding: Boekrakke)				
11. Verbindingsklanke: (dieretuin)				

Tydsvorme	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Teenwoordige tyd: Ek drink 'n melkskommel				
2. Verlede tyd: Ek het 'n melkskommel gedrink				
3. Toekomende tyd: Ek sal 'n melkskommel drink.				

Sinne en Sinsdele	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Bou van 'n enkelvoudige sin: onderwerp, gesegde, voorwerp, byvoeglike bepalings, bywoordelike bepalings.				
2. Woordorde in sinne: tyd, wyse, plek, infinitief.				
3. Sinsoorte: stel-, bevel-, vraag-, uitroepsinne.				
4. Saamgestelde sinne: hoofsinne en bysinne, byvoeglike bysinne, bywoordelike bysinne – tyd, wyse, plek, modaliteit				
5. Veelvoudige sinne: hoof- en neweskikkend.				

Ontkenning	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Dubbele ontkenning: (Hy lees nie die boek nie)				
2. Vraag: (Nee , dit is nie my boek nie)				
3. Bevel: (Moenie praat nie)				
4. Asseblief: (Moet asseblief nie die deur toemaak nie)				
5. Ontkenningswoorde: (iemand – niemand; ooit - nooit)				

Lydende en bedrywende vorm	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Stelsin				
2. Sinne sonder onderwerp				
3. Sinne in verlede tyd				
4. Sinne in toekomende tyd				
5. Sinne met hulpwerkwoorde				
6. Bevelsin				
7. Vraagsin				

Direkte en indirekte rede	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Stelsin				
2. Vraagsin				
3. Bevelsin				
4. Verandering van leestekens				
5. Verandering van bywoorde van plek				
6. Verandering van bywoorde van tyd				
7. Verandering van voornaamwoorde				

Betekenisleer / Woordeskatuitbreiding	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Sinonieme: (bang – bevrees)				
2. Antonieme: (gelukkig – ongelukkig)				
2. Paronieme (bv. drink, drank, dronk.)				
3. Polisemie (bv. uit tussen hulle / val uit my hand.)				
4. Homonieme (bv. sy ken hom / haar ken is mooi.)				
5. Homofone (bv. bleik in son / blyk van waardering.)				
6. Doeblatte (bv. darem, daarom / teken, teiken)				
7. Een woord vir 'n omskrywing: (Diere wat mak is – troeteldiere)				
8. Idiome: (Die appel val nie ver van die boom nie)				
9. Idiomatiese uitdrukkings: (Die hele skool was in rep en roer)				
10. Spreekwoorde: (Wie nie waag nie sal nie wen nie)				
11. Anglisismes: (partisipeer van partisipte i.p.v. deelneem)				
12. Nuwe woorde (neologismes): (geheuestokkie)				
13. Leenwoorde: (Chauvinisme – Frans)				
14. Afleiding: (Boeke – stam + prefiks of affiks)				
15. Samestelling: (Boerak – stam + stam)				
16. Tussenwerpsels: (Sjoe, Eina)				

Leestekens	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Komma (,)				
2. Vraagteken (?)				
3. Punt (.)				
4. Dubbelpunt (:)				
5. Kommapunt (;)				
6. Aandagstreep (-)				
7. Uitroepteken (!)				
8. Beletselteken / ellips (net drie ...)				
9. Asterisk (*)				
10. Hakie ()				
11. Parentese (inlaswoord of sin) (Die seun, wat daar loop, is stout.)				

Skryftekens	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Afkappingsteken (-)				
2. Koppelteken (-)				
3. Deelteken (ë)				
4. Kappie (ê)				
5. Klemteken: Akuut (é)				
6. Klemteken: Gravis (è)				

Klankleer en Spelling	K 1	K 2	K 3	K 4
1. Konsonante: (b, d, l, m, n, ens.)				
2. Vokale: (a,e,i,o,u)				
3. Diftonge: (eeu, aai)				
4. Assimilasie: (Skinner van skinder)				
5. Oorronding: (Tuinhuis)				
6. Ontronding: (Ly vir lui)				
7. Spelpatrone: (besigheid – besighede – hede vervang heid)				
8. Spelreëls: (Enkel konsonante na kort vokaal verdubbel, ens)				
9. Klankgrepe: (Reënboë – re / ën / bo / ë)				
10. Lettergrepe: (boekrakke – boek / rak / ke)				
11. Afkortings: (i.p.v. – in plaas van)				
12. Verkortings: (Bedryfseconomie – Bedryfs)				
13. Akronieme: (LOL – Lag hardop van Laugh out loud)				